

LA SUNO DI TIAHUANAKO

G. T. ROMANIN

2004

EDITERIO KRAYONO, HISPANIA

IDO - SOCIETO HISPANA

Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.

idosocietohispana@yahoogroups.com

Fernando Tejón / Editerio Krayono

Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.

krayono@yahoo.es

www.publikaji.tk

<http://es.geocities.com/krayono>

AVERTO LEKTENDA:

Ca libro rieditesas kom pdf-dokumento inter-rete (en www.publikaji.tk) pro la afableso e kunlaboro da sioro Jean Martignon, qua maxim jeneroze ofras gratuite al Idistaro caforme la libro.

Nulakaze "Editerio krayono" editas ca libro kom pdf-dokumento por profito ekonomiala, ma simple por mostrar publike ca lektinda verko Idala, olqua anke esas komprebla kom surpapera posh-libreto (videz pagino 3ma.).

La libro-kopioyuri ya apartenas al legala proprietanto.

Antea edito surpapera:

Dato: marto 2004, Francia.

Titulo: La Suno di Tiahuanako.

Editero: Jean Martignon, 12, rue Maurice Utrillo, F-91600 Savigny sur Orge - Francia; martignon.jean@wanadoo.fr

Yena edito kom pdf-dokumento:

Dato: julio 2004, Hispania.

Titulo: La Suno di Tiahuanako.

Editerio: Editerio Krayono, Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania. krayono@yahoo.es

Stabilista skolo

La stabilista skolo intencas uzar la klasika linguo segun la normi di la Kompleta Gramatiko Detaloza da de Beaufront e di la tradicionala dictionarii. Olu opinionas ke la linguo darfas evolucionar pokope segun la kustumala legi di la linguala evoluciono, ma olu refuzas omna nenecesa e ne-utila chanji dil vortaro o di la gramatiko decidita precipue subite e desupre por kompletzar ad extravaganta deziri. Linguo esas komunikilo, ne ludilo. Normala uzanto di idiomato deziras stabila instrumento por komunikar, redaktar, informar e lektar same kam por informesar e lernar; absolute ne por diskutar senfine pri posibla reformi di la linguo ipsa.

La vorti provizita per asterisko (*) esas vorti til nun ne-existanta en nia linguo ma necesa por ica fiktivajo e por moderna uzado. Ye la fino di la libreto, lia senco indikesas. Omna vorti trovesas en la formo dil singularo.

Prefaco

Artificiala linguo, tale quale esas nia esas quaze religio. Min o plu koncie lua adepti serchas en ol espereyo e refujeyo same kam en religio. Ma quale omni savas religio bezonas kulto e kulto - instrumenti por esar vivanta e permanar. La kulto di konstruktita linguo esas olua uzado sive per parolar, sive per lektar e redaktar. La revui e libri esas la kulto-instrumenti. Do me rezolvis redaktar verketo por furnisar literaturala — mem se ne tre altanivela — nutrivi a nia samideani. Me skribas ne tre altanivela, nam me esas nur amatora autoro; ma esas plu bona disponer modesta verketo kam nula. Hike esas novelo pri cienco-fiktivajo qua, me esperas, distraktos mea lekteri e kontributos, por li, vivigar nia kara Idolinguo.

G.T. Romanin

Marto 2004.

Dissendas:

Jean Martignon
12, rue Maurice Utrillo,
F-91600 Savigny sur Orge - Francia
jeanmartignon@minitel.net
martignon.jean@wanadoo.fr

Imprimerio Krayono.
Claveles nº 6, B,
E-24400 Ponferrada - Hispania
krayono@yahoo.es

LA SUNO DI TIAHUANAKO

La granda asemblo di la ciencala konsilantaro di la planeto Urantia eventeskis. Onu havis grava komunikajo por omni ed ito esis la motivo di la mondala advoko por l'asemblo.

La maxim evoza ciencisto, qua esis samatempe un ek la maxim famoza inter li paroleskis:

- " Me havas gravega informo por vi, la teplico-efekto minaceskas serioze la vivo sur nia tota planeto; la glacio di la poli sempre plu fuzesas e la mari pos nelonga tempo submersos la diversa teri di nia mondo. Ja la klimato, quale vi omna povas konstatar, chanjis e duras chanjar konstante. Omnaloke pluveskas e mem kelkafoye pluvegas. Eventas en multa parti di nia mondo sempre plu multa grava naturala katastrofi tale tertremi, tempesti e cikloni. La nesorgemeso dil antea generacioni e di la nia relate la poluteso kondamnas neeviteble la vivo sur nia globo. Kelka monati pos nun, omna insuli e kontinenti dronesos."

Ula voco su audigis en l'asemblo e questionis pavoroze:

- Ma, ka ne esas ankore tempo por evitar to omno? Kad onu ne povas facar aranji severa por salvar nia planeto ed olua habitanti ? Quanta tempo restas ankore a ni ?

- Esas nun tro tarda, l'averti quin ni transmisis dum multa yari ne askoltesis. Nun ne plus esas posibla ribonigar la situeso, yen la rezulto dil pekunio-avideso e di la ne-responsiveso. Nur cirkum quaradek monatin havas ni por agar, pose esos la fino. La unika solvo esas l'ekmigrado aden altra vivokapabla planeti di nia galaxio*¹.

Pos ica parolado, omni esis tacanta. Onu konjektis delonge to quon dicabis l'olda ciencisto. Ito ne esis kompleta katastrofo, nam ita ja tre evolucioninta mondo posedis multa kolonii en sua propra galaxio*¹, ube esis posibla vivar samamaniere kam sur l'originala matro-planeto. Ita planeti ne sufris altagrade pri la poluteso, motive dil relativa noveso di lia koloniigo. Tamen, esis terorigiva sentimento kordio-laceranta mustar livor por sempre sua patrio-tero.

Lore staceskis e paroleskis viro :

- Ni omna savas bone ke la materialismo senfida esas kulpoza pri la nunala

stando di nia mondo; e se ni ekmigros ad altra planeti, pro la sama mentala stando, la sama efekti reproduktesos. Me propozas, a ti qui opinionas same kam me, selektar altra galaxio quan ni ja ne exploris, abordar vivokapabla planeto e kreor ibe nova civilizo por retrovenigar la kulto di nia anciena dei protekteri di la naturo e precipue per kultar la suprega e maxim anciena ek la dei nome la granda Eterno. Me nomesas Noah e me informos e savigos omnaloke che la informili² ke me esas pronta stacigar aeronavaro por vivor altramaniere sur vere altra mondo.

Kande il finabis sua diskurso dominacis silenco...

Ye la sequanta dii, la tota planeto informesis pri lo eventonta e lo facenda. Sioro Noah anke savigis sua projeto al ekologiista medii di ca mondo. Ne omni aprobis lu, tamen neneglijebila quanto del naturamiki aceptis sequar il. Entote li esis plura centamili de homi.

Quik li preparis su por tre longa vojajo en plura mili de aero-navi povante interkomunikar. Li kunportis omnaspeca planti legumi, frukti, herbi, herbori ed arbori, nekareebila por la vivo e la nutrado ; en specala aeronavi. Oli prizentesis sive per formo de semini o branchi sive per ja pronta planti matura. Li agis same pri animalo en altra aeronavi to esas per kunportar ti qui esas necesa por la vivo ed anke mem insekti qui pleas tre grava rolo por la transmiso di poleno. Tandem li kunprenis la maxim importanta instrumenti dil supermoderna tekniki ne nur por transvivar, ma por juar existo decanta en neregresinta socio.

Cirkum quaradek monati pos la diskonocigo dil eventonta kataklismo, li esis pronta e, same kam le altra, li komencis departar. Esis tre justa tempo nam la pluvegi auguranta la fino dil mondo faleskis.

Tamen inter li e lia cetera samplanetani esis granda difero: la altra aeronavari savis perfekte adube li iris dum ke la naturamiki ne savis lo. Povis la vojajo por li durar dum plura monati.

La ekologiista aeronavaro departis de la planeto Urantia en urbego Tiahuanako, di qua la nomo signifika: Pordego dil suno, en lia linguo. Ica nomo esis lore sensenca, nam onu ne savis kad noktesis o jornesis pro la tre desklara cielo; e pluvegis konstante, la aquo acensis omnube e sencese.

Pos livir la mortonta planeto e dum vagadar en la kosmala spaco ye rapideso multe plu alta kam olta di la lumo ; la Urantiani tranquileskis e komencis itere libere respirar. Preske omni ja traflugis la spaco por vizitar amiki o parenti sur altra globi ed ito similesis avionala vojajo por ni, ma multe plu komfortoza e kun multe plu multa spaco por movar. Sur vasta ferdeki,

shirmata per neruptebla materio simila a vitro-folii, li povis admirar splendida steli grandega e plurkolora, extreme brilanta, en profunda ed obskure blua firmamento. Potenta sentimento de unio kun la kosmo penetris aden lia anmi kunportante kelka sereneso a lia vundita e sufranta kordii.

Ne esis problemo por la singladia vivo, li posedis tre abundante omnaspeca necesaji e nutrivi e mem medikamenti, nam omno esabis aparte serioze e sorgoze preparita e previdita. Malgre to multi ploris e mem singlutis pro la porsempra abandono di sua hema planeto, pro la perdo di omno quan li konocis e dil tombi di lia amata mortinti (quankam li kredis ferme ye rinasko) e pro la irado a nepreciza vojajo-skopo.

Fine, pos la lakrimi, la vivo restartis normale; li interkomunikis de navo ad altra per tre perfektigita ciberspaco^{*3} qua posibligis a li ne nur skribar ma anke intervidar ed interparolar.

Pos sis monati de vagado en la stelala spaco ye rapidesi neimaginebla por ni, pos evitir sorgoze danjeri, vaganta astri, pulsari^{*4} e mult altra defacilaji, komandanto Noah e lua esquado perceptis sur skreni planeto blua ye la duesma rango en la spaco dil planetaro exter la lokala suno. Ja pro la blua koloro dil atmosfero omno previdigis vivanta planeto. La aeronavaro imperesis plulenteskar ed onu komencis examinar e kontrolar la donataji dil nova Tero.

Evidenteskis ke la vivo-kondicioni esis tote simila ad olti di Urantia, lor sua maxim bona tempo! Ed ica astro esis nova e yuna planeto en ecelanta stando ed bona, poka danjeroza, ambiente stelala. Tamen oportis saveskar en quala etapo di sua evoluciono trovesis ica eventuala gastiganta stelo. Exploreri en mikra aerobusi traflugis omna loki por vizitar ica stranjera mondo ed observar olua vivo-signi. Esis bela foresti ed arbori omnube, prehistoriala bestii e mem dinosaurii. Klare la planeto esis vivebla, ma esis en tre arkaika etapo dil evoluciono. Komandanto Noah kunvenigis lua Direktanta Komitato ed onu pridiskutis la posibleso tervenar. Kelka ek la asistanti opinionis ke onu ne povas restar hike pro dinosaurii qui esas, kredeble, tre danjeroza bestii e qui, sur Urantia desaparabis depos multa milioni de yari. Yes, ma replikis altri, ni ne trovos tante facile tala satisfacanta loko altrube. Pos reflektio, komandanto Noah deklaris " Quankam ni ne prizas mortigar vivanta enti, esas vivo-importanta por ni tervenar sur ica planeto. Existas multa danjeri en la kosmala spaco; til nun ni evitis oli e salvesis, ma ne esas certa ke ico duros. Do, la unika solvo esas abordar ica mondo, ma antee ni mustas mortigar omna dinosaurii per lazero^{*5}-radii " .

Silenceskis, nam omni konciis ke la komandanto esas justa, e quankam multi plendis la kompatinda ma danjeroza bestii, onu interkonsentis pri lia necesa perisigo. Terorigiv afero por ekologiisti ! Ma oportis pluviar e li ne havis altra selektebleso.

Lore, itere la mikra aerobusi trairis la spaco di la nova mondo e triste per lazero^{*5}-radii exterminis omna dinosaurii.

La planeton abordis la aeronavaro kande omno finesis. Ico eventis en loki ne tre fora de la maro en la nun existanta kontinento di sud-Amerika. La dicita regiono esis tatempe multe min montoza kam cadie, ed ultre to ol esis una ek la parti dil planeto ube la vivo-kondicioni esis maxim favoroza por la Urantiani.

Apud la maro, li instalis su, komence, en tre komfortoza e bone provizita tendari. Ica nova naturala cirkumajo havis ulo paradizatra, nam ne existis poluteso. La cielo esis kustumale extreme blua e dum nokto la steli havis brilo obliviata depos longa tempo en lia ancienahemo. La herbi, la sulo, la vejetanti e la firmamento, omno havis aspekto vivoza e nova quan li ne konocis olim e qua transmisis a li la impresivo vivar multe plu intense e plu forte. Li ya chanjis sua lojeyo a vigoroza yuna mondo.

Ma anke esis necesa explorar la vicineso ube stacis vasta foresti ankore tre danjeroza, mem sen la dinosaurii. Malgre to, danke speco de revolvero kun paralizanta radii, li evitis omna minacaji. Li sekurigis e kultiveskis la cirkondanta regiono e liberigis lia bestii. A la nova vivo-medio qua esis tre viviganta iti adaptesis tre bone. Li plantacis lia planti e semis lia semini, omno segun la metodi dil agrokultivo biological maxim alte evolucioninta. Li enduktis frumento, maizo e multa frukti e legumi qui, segun semblo, ne troveblesas hike. Li studiis quo existas icaloke e sucesis plubonigar quo esis rekoltebla naturale en la loko per mixado kun lia propra produkturi. La rezultajo esis kelkafoye tre bona, nam li povis obtenar tale ananasi, arbuti e lichii^{*6} di qui li tre prizis la savori.

En nova e pura ambiente, omno kreskis abundante e produktis mem multe plu multe kam lia expektado. Li ne faliis kombatar la lokala morbi e lia cienco posibligis a li vinkar oli tre rapide.

Desanciena urbon li kreis, segun la modelo dil departo-urbo kande li livis la matralla planeto. E li nomizis olu anke Tiahuanako, la Pordego dil suno.

Kun la helpo di lia shamani^{*7}, li kultis sua tradicionala dei e precipue la granda Eterno. Semblis ke li esis benedikata dal deaji, nam omno funcionis glate ecepte, kompreneble la kelka problemi ne-evitebla quin li ne povis

eludar en tote altra cirkumajo. Tale li ne regretis abandonir la senanma materialismo qua destruktabis lia anciena hemo.

Li questionis su kad existas homi od homatra enti sur lia nova planeto? Per explorar la foresti e la senarboreyi, li sucesis deskovrar tre primitiva homachi qui koram lia savo e kapablesi kredis ke li esas dei. Li helpis ica kompatinda enti, flegis li kande li maladeskis e sucesis edukar la maxim inteligenta kindi.^{*8}

Certe ne esis posibla docar a li la plu granda parto de lia savo e tekniki, nam abismo de plura milioni de yari de kulturo e civilizuro existis inter li, ma li kapablesis instruktar li por lektar, skribar, kalkular e plubonigar tre importante lia vivala e kulturala nivelo. Koncerne la instruktado, ol facesis en la linguo dil Urantiani qua esis artificiala konstruktita linguo same kam Ido. Ma pro ke la Urantiani venis de mondo extreme evolucioninta, ol esis mem plu facila e samatempe plu expresiva kam nia interlinguo. La dei veninta del kosmo mesticeskis tre prudente kun la maxim valoroza elementi aborijena. La rezulturo esis bona, ed ito esis la starto di indijena civilizo lokala.

Per la ciberspaco^{*3}, li riestablis relatati kun lia samplanetani qui en fora galaxio^{*1} su instalabis en altra koloniala mondi. Semblis ke ibe, ne omno funcionis glate, la anciena habitanti di ta planeti, sive decendanti dil koloniigita populi sive decendanti di plu frua koloniisti, ne sempre relatati amike kun li, ed eventis balde konflikti. Sat nombroza ek li demandis aceptesar kom refujinti ed informeskis pri la donataji di lia nova galaxio^{*1} e gastigant astro. La ekologiisti furnisis la deziderata indiki e lia samgentani arivis e koloniigis altra parti di la Tero nome Siberia, Chinia, Tibet, India, Mezoriento e kelka parti di Afrika ed Europa. Pro la preske nula populozeso dil mondo ne mankis spaco e singlu povis extensar sua teritorio sen konflikto-motivo. La aferon me ankore ne traktis, kara lektero, ma la planeto quan abordis l'Urantiani esis nia bona olda Tero (itatempe ankore yuna). Lore vu dicas astonite ma ol ne povas esar la duesma planeto cirkum la suno, nam ol esas la triesma. Vu komplete eroras, kara lektanto, pro ke en ica tempo nia Tero esis sur la cadiala orbito di Venero, e la Kalendaro dil Tiahuanakani esis olta dil nun existanta planeto Venero, konseque itatempe la yaro duris nur dum 280 dii cirkume.

La kosmala aeronavi cirkulis de tempo a tempo vers la altra mondi. Tamen l'Urantiani ne tro deziris konocesar por evitar koloniigo da stranjeri provizita per mala intenci e kapabla destruktar lia nova-anciena kulturo.

Sendependa e federita urbi naskis, la homi juis tre alta civilizala nivelo e vivis dum tre longa tempo. Li plubeligis lia sat nombroza libera tempi per

arto, naturo, ludo e sportumis segunplezure. La urbi esis giganta, nam la lora homi esis duoble plu longa kam ni. La muri dil imobli e domi kolorizesis per brilanta e diversa kolori. Sur oli esis simpla e plezanta desegnuri. Existis automobili ne nur sur chosei ma anke fluganta e preske senbruisa. En la urbi esis multa gardeni kun splendidega flori ed arbori por joyigar la okuli ; e diskreta lautparolili*⁹ disaudigis agreabla e laxiganta muziko tre simila ad olta dil Nova Ero¹⁰.

Singla dio esis festo-dio en ica socio e la homi laboris segun posibleso e racionoze, tre helpata per multa roboti*¹¹.

Do, omno esis bona e perfekta, tro bona e perfekta mem. Tandem kelka deki de yarmili pose eventis kataklismo. Quankam previdebla ol esis terorigiva same kam omna kataklismi. La lora satelito di nia Tero qua esis multe plu grosa kam nia cadiala luno proximeskis danjeroze de nia planeto. Yen la raporto, segun la tre anciena kronikisto di Atlantida nomita Hoer-Biger, pri to quo eventis:

“...En ica tempo omno kreskis senfine, la planti, la arbori, la animala, la homi e dil maro la nivelo pro la sempre plufortiganta atrakto dil olimala satelito noktal di nia Tero qua duris pluproximeskar de nia mondo. Segun la Libro dil Kosmala Orakli di la Verda Drako quan nia fora ancestri kunprenis de Urantia, li saveskis ke la katastrofo dil astro-aplasto sur nia Tero esis balde eventonta. Lore refujeyin profunde sub la tero li kreis, ube li povis shirmar omna vivanta enti ed ube onu povis su mantenar dum longa tempo. Eventis la kataklismo ye la 14ma kalokairi dil yaro 27.294 segun la ero komencinta pos la departo di Urantia. Cirkonspekte dum sep yari en la subtera refujeyi vivis li e pose ekiris. La civito Tiahuanako qua olim esis an la marboro, tre alte sur montego stacis nun. Pro la skarseso dil aero e la chanjita klimato, li ne plus povis restar ibe ed exploris la nova geografio dil planeto. Tre plubaseskis omnube la marala nivelo, tale nia recente emersinta insularon li deskovris ed instalas su hike. Atlantidan li nomizis nia patrio nam la rejo qua komandis la exploro di nia insuli e populizigis oli nomesis: Atlantelos. Dum ula tempo ne plus esis satelito di nia planeto e di omno la alteso diminutis drastike. Anke la groseso e la pezo dil homala cerebro deskreskis, tale ni nun esas min longa, min forta e min inteligenta kam nia ancestri. Multo ek lia desnova savo e kapableso perdesis. Nun ni ne plus savas komunikar kun la steli e ni ne plus relatas kun la dei...”

“...En la chefurbo dil teritorio di nia desproxima ancestri, nome urbo Tiahuanako, stacas templo nomizita la Pordego dil suno, ito esas precize la traduko di Tiahuanako en lia idioma.

Videblesas en ica templo anciena kalendaro ye 280 dii, kande la Tero jiris

en la nun videbla orbito dil planeto Venero. Nova luno atraktesis recente, ma ol esas tro fora e la nexta kataklismo icarelate eventos dum tempo quan previdar ni ne povas...”

Tale kreesis ed aparis urbo Tiahuanako e lua misterioza edifici kun la kalendario dil planeto Venero. Mestica decendanti dil Urantiani esas kelka sud-Amerikana Indiani, ma sua exterterana devenon, sua anciena savon ed aptesin li obliivis. Nur parolas li pri dei e legendi. Tamen la tempo kande la Terani subisos suafoye la fato dil Urantiani esas nefora. Segun la Libro dil Kosmala Orakli di la Verda Drako skribesas ye la kanto CVIII, verso XIX: Kande la homi itere uzar la ciberspaco kapablesos, lore se li a vivo natural e biological ne retroiros ; ad altra steli ekmigrar li mustos.

FINO

Glosario

- (1)Galaxio*: stelaro.
- (2)Informili: “mass-media” en la Angla patuazo*¹². Informili esas : jurnalaro, radiofono*¹³, televiziono, interreto edc.).
- (3)Ciberspaco*: Angle cyberspace, France cyberespace.
- (4)Pulsaro*: olda mortonta stelo kun danjeroza radiaco.
- (5)Lazero*: en la plumulta lingui ica vorto skribesas: laser, ma pronuncesas: lazer.
- (6)Lichio*: frukto precipue trovebla en Azia. Olua gusto tre similesas olta dil arbuto.
- (7)Shamano*: en la naturala religii, shamano esas medio inter la spiritala mondi e nia terala universo.
- (8)Kindo*: Generala vorto por indikar infanto o puero. Uzebla por homala ento de la nasko til adoleco-tempo.
- (9)Lautparolilo*: Instrumento qua igas audebla a granda askoltantaro soni, qui, povus esar sen olu, desfacile perceptebla.
- (10)Nova Ero: “New Age” en la Angla patuazo*¹².
- (11)Roboto*: Instrumento qua povas facar la laboro di homo.
- (12)Patuazo*: nacionala od etnala linguo kontraste ad Ido qua esas interlinguo.
- (13)Radiofono*: por evitar konfundar la radio di suno kun la radioaparato, me proponas por la informilo la vorto: radiofono. Ica vorto existas en la Greka linguo qua esas tre grava linguo ye kulturala vidpunto, ed en Ido ni ja havas la vorto: magnetofono.